

Поклоњење Гробу Господњем 1734. године

У име Оца и Сина и Светог Духа. Амин. Слава Светој једносушној и неразделној Тројици. Амин.

Ја грешни Андреј Петковић имадох велику жељу да пођем на поклоњење Светом и животворном Гробу Господњем, али не могах због малог иметка. И тако ми благи Бог убрзо испуни жељу – нађе ми човека врло благог и доброг, по имену Ћира, и прими ме као отац сина и да ће ми давати за мене где што буде потребно. А ја му обећах да му служим у свакој потреби. И спремисмо шта је коме потребно за пут. И кренусмо на пут 12. јула.

Од места до Београда би нам шест конака. И дођосмо у Београд 18. јула.

И пођосмо из Београда 20. јула на Светог Илију Пророка у подне. И прођосмо село звано Сланци, и дођосмо у манастир Винчу. Ту нам би први конак.

Отуд пођосмо и дођосмо у варош звану Гроцка. Ту на подне почивасмо.

Отуд дођосмо у село звано Колари. Ту нам би други конак.

Отуд дођосмо у варош звану Асанпашина Паланка. Ту почивасмо на подне.

Отуд мало пођосмо и дођосмо на кладенац, и у њему је вода кисела. И ту се мало написмо, сваки по једанпут. Беше то са леве стране пута.

Отуд дођосмо у село звано Баточина и ту би трећи конак.

Отуд пођосмо и прођосмо село звано Деве Беградан, и дођосмо у варош звану Јагодина. Ту на подне почивасмо.

Отуд дођосмо у Параћин. Ту нам би четврти конак.

Отуд дођосмо у прво турско село, звано Ражањ. Ту почивасмо на подне.

Отуд дођосмо у село звано Алексенци. Ту нам би пети конак.

Отуд дођосмо у град Ниш. Ту нам би шести конак. И ту чекасмо три дана, док узесмо од паше ферман.

Отуд пођосмо од подне и дођосмо у село звано Лесковци. Ту нам би седми конак.

Отуд дођосмо у хан звани Масурица. Ту нам би осми конак.

Отуд дођосмо у Врањски хан. Ту почивасмо на подне.

Отуд дођосмо у село звано Злокућани. Ту нам би девети конак.

Отуд дођосмо у варош звану Ћуприлија. Ту нам би десети конак, и ту пређосмо Вардар воду.

Отуд пођосмо и дођосмо у село звано Росоман. Ту почивасмо на подне.

Отуд дођосмо у село звано Тиквеш. Ту нам би једанаести конак.

Отуд пођосмо и дођосмо на Демир-Капију. И ту гледасмо како је камење пресецамо висине као за једну кућу, куда је пут.

Отуд пођосмо и дођосмо у село звано Клисуре. Ту на [подне] почивасмо.

Отуд дођосмо у село звано Грчиште. Ту нам би дванаести конак.

Отуд дођосмо у село звано Ореовица. Ту почивасмо на подне.

Отуд дођосмо у село звано Араплија. Ту нам би тринаести конак.

Отуд дођосмо у велики град Солун, у подне петог августа. И ту бисмо две недеље. Боравећи ту, почесмо гледати свете цркве. Прво гледасмо цркву Светог Димитрија. Ту нам беше забрањено, и ту платисмо по једну пару и уђосмо унутра и гледасмо изнутра какав прекрасан украс има: стубова од мермера белих и зелених 10001. И имају три олтара. С леве стране олтара је тамница у којој је био свети Димитрије. И имају изнад стубова као три сандука од камена. Онда неки Турчин ударио топузом, те му се рука осушила, па су сада опет зазидали. И та је црква врло велика: кад је гледаш издалека, чини се као дворац.

Отуд дођосмо у Свету Софију. И ту нам беше забрањено, и ту платисмо по једну пару и уђосмо унутра и гледасмо изнутра. Има унутра престо од зеленог мермера, сав около ишаран, висине пет басамака. И горе у кубету имају иконе, као да су данас украшене.

Отуд одосмо у цркву Пресвете Богородице. Ту има камен пун воде по заповести Деве Богородице. Камен је толико голем, колико може човек носити, што је један иконописац ожеднео, па се молио Пресветој Богородици, те му навела воду из камена, а он њен лик живописао. Кажу солунски житељи да су Турци долазили, те су воду просипали, а оно опет пуно. И та је вода многа чудеса показивала. И сада стоји пуно. И ми се написмо од оне воде. Има тас сребрни.

Отуд дођосмо у цркву Светог Мине. Ту се налази свето тело свете Теодоре.

Отуд затим дођосмо у другу цркву храма Свете Богородице. И ту има вода под црквом, одоздо као да на води стоји, И ми идосмо доле под цркву дванаест басамака. И ту је вода врло велика. И ту се умисмо.

Отуд дођосмо у цркву Светог [...] И ту има икона светог Димитрија која је проговорила црквеном сину кад је покривао свеће и друге ствари црквене.

Отуд дођосмо у манастир Чауш на брду код бедема, одакле су Грци град искали. Тај манастир ни сада ником ништа не даје. И тај град је веома голем, и у њему је мноштво народа: турских џамија има 30, а Јудејаца има 60.000, што су на перу, што дају харач Турцима. Наших хришћанских цркава има сада осамнаест у којима се служи божаствена литургија, а у прво време кажу да их је било шездесет.

Отуд се вратисмо у свој конак. И ту бисмо петнаест дана.

И пођосмо на корабљу двадесетог августа.

Са нама беше много Јудејаца, мушког и женског пола. И тај дан не могосмо путовати, него другог рано. Те ноћи не уђосмо.

Ујутру у свитање поче заповедник корабље изгонити оне који нису путници са нама, него су дошли на опрост са својим рођацима. Тако тешко се растају, с плачем.

Устадоше корабници, те извадише мачке које држе галију, па пустише ветрило спреда галије, и још једно спреда, а треће отпозади, па пођосмо у име Божије.

Тај дан мало пловисмо. Другог дана беше ветар и бура врло велика, и ту ниједан човек не остаде који се није побљувао од страха и силе Господње.

Стога, браћо, који читају и који слушају, не ужасавајте се, браћо, тамо је десница Господња кормилар, и хришћански народ.

И пловисмо два дана и дођосмо под планину при крају мора. И ту је село звано Карица, и манастир храма Светог Димитрија, врло леп, и око њега кестени и ораси. И из планине тече вода врло лепа. И ми ту узесмо воде за пиће. И ту чекасмо три дана протосинђела из Грчке земље и са њим дванаест хаџија.

Отуд пловисмо три дана.

Четврти дан прођосмо Свету Гору, која беше са леве стране корабље. И затим пловисмо два дана и дођосмо под град звани Саказ. И ту бисмо два дана, сипасмо воду за пиће. И ту гледасмо цркве наше како су лепо украшене. Ми ходисмо у три или у четири, па питасмо оне житеље. Кажу да има шездесет наших. И тај град је врло богат, и мноштво народа хришћана.

Отуд пловисмо два дана и прођосмо гору звану [...], те на њој гледасмо ноћу где гори кандило, није да га други пали, него силом Господњом.

И затим пловисмо два дана и дођосмо под град звани Станћо. Ту ниједан не изиђе ван, осим заповедника корабље, те показа свој ферман. И затим опет пођосмо и пловисмо три дана. И дођосмо под град звани Родос, који у раније време ста Малта. Ми ту бисмо шест дана и ту узимасмо шта је коме потребно и сипасмо воду за пиће.

Отуд пођосмо на велике ширине и пучине морске. Пловисмо три дана, ништа се не виђаше осим неба и воде. Четврти дан угледасмо Мирликију, где је живео свети Никола, што беше са леве стране корабље. И затим пловисмо два дана. Трећи дан угледасмо Аду Кипарску. Та је ада 700 миља ширине, и у њој град Кипар, и у том граду 12.000 кућа. И ту је гроб светог Лазара.

И наспрам те аде гледасмо мноштво риба врло големих. И једну корабници ухватише, свезаше уже за галију и за остве, па је удари, па пусти колико је, те обрну галију са собом, док се умори. А кад се умори, а они је привукоше, па је на ченгеле извукоше. И тада беше мноштво са њом, а она дува и стење као неки во.

Затим насолише једно буре, а друго бацише у море, јер не беше за јело. А они беху Латини.

Отуд пловисмо четири дана. Ништа се не виђаше осим неба и воде. Сунце из воде изиђе и затим у воду зађе.

А пети дан угледасмо Гору Таворску, где свети Илија покла 70 идолослужитељских свештеника. Тога дана прођосмо и Гору Таворску, где се благи Спаситељ преобрази пред ученицима и показа им славу своју. Тај дан прођосмо опустели град звани Кесарија Филипова, где је живео Корнилије, што га је Симон Петар уверио.

А други дан угледасмо Јафу, али тај дан не могосмо пристати, него сутрадан дођосмо рано. Док се извезосмо, дотле и хоца на подне вика, зашто је галија далеко од обале на пример.

И ту бисмо 45 дана, чекасмо хације са других страна, јер не смедосмо ходити сами, због Арапа, јер беше мноштво Арапа по путевима: беху се завадиле две паше међу собом за десетак.

Јерусалим је далеко од Јафе дванаест сати хода. То су брда врло голема.

И пођосмо из Јафе првог новембра и ходисмо три сата и дођосмо у Ремљу. И онде има стуб од мермера што је жена удовица вргла у море, (и тај је стуб у хришћанској цркви, и та је црква Светога Георгија), што је жена удовица хтела послати на лађи, па корабници нису хтели примити, а она била врло скрбна и плачна.

С леве стране види се Лида, где је глава светог Георгија и данас онде, као и ланац којим је мучен. Кажу да тај манастир многа чудеса показује: Турци доходе нездрави, а здрави одлазе. Ту се и данас чудеса показују. И то је далеко от Ремље један сат. И то је од Ремље са леве стране.

Отуд пођосмо и дођосмо у Емаус. Ходисмо шест сати до Емауса. Тај је Емаус био у прво време врло велик, а сада се у тој цркви не служи. То је што у светом Јеванђељу пише, где се благи Христос после Васкрсења јавио Луки и Клеопи, и преломио им хлеб и благословио им хлеб. И ту је имала вода у оно време. Та вода и сада служи. Почивасмо.

И онај муселим што нас прати од Ремље до Јерусалима даде коњима зоб, а нас пусти како који може брже, јер је близу Свети град Јерусалим, око два сата, али се види.

И дођосмо близу града. И ту беше мноштво народа сваког закона и вере, изишли нам у сусрет.

И дођосмо на Давидову капију, звану порта Давидових палата. И покрај капије, са десне стране, палате и дом цара Давида, што је са десне стране.

И ту има једна џамија турска, те су до сада мећали има, на пример, како кажу, десет пута на ону џамију горе што је као месец, наместо крста, као ми што мећемо крст на торањ горе.

И ту у другој кула пуна стрела, што је цар Давид с њима војевао. И ја сам једну узео, чуда ради како од толика времена стоји кула пуна стрела.

А у трећој кули пуно панцирли кошуља и капа, и пушака фитиљача. А на четвртој, где је сам он седео те гледао, а на пенџер се наслонио, на том пенџеру има плоча од бела мермера: како је гледао па задремао, те му се лакат заглибио у ону плочу. А у тај час, како су кандила горела на обручу гвозденом као полијелеј (и сада стоји тај обруч), осамнаест кандила на њему горело, па у тај час пало, а он се пренуо. Кад је погледао, нити се кандила разбила, нити се угасила. То је у тим палатама Давидовим. И ту Турци бораве. Па и када који хоће да иду унутра, не пуштају их док не плате по једну пару, потом иди унутра и гледај. И то је далеко од Свете и велике и Саборне цркве, где је Гроб Господа нашег Исуса Христа, далеко на исток колико може добра пушка носити. И ту нас дочекаше калуђери код дома цара Давида. И дођосмо у велику Патријаршију са радошћу веома великом. То беше другог новембра.

Ту увече призваше нас све на трпезу. И ујутру пођосмо у цркву. И још се не сврши јутрења, поведе нас водич по светим местима, све са свећама: прво на Света врата. И ту нам придику говораше. Потом целивасмо и дадосмо свеће кроз врата, јер су врата затворена, а Турци држе кључеве. Отуд пођосмо у цркву где је Авраам хтео заклати Исака, сина свога, па му се јавио анђеоски Господњи: „Аврааме!“ А он се обазре, па виде овна свезаног за маслиново дрво. Та је маслина и сад сирова и роди зејтин. Отуд пођосмо у цркву где се патријарси сахрањују, храм Светог Јакова, брата Божијег.

Тамо је онај стуб из којег је огањ изишао. Отуд пођосмо у Патријаршију на литургију, по литургији натраг за трпезу. Тај дан тако прође. Други дан рано пођосмо опет у цркву, док се сврши јутрења и литургија. Потом пођосмо на место где се ноге омивају. И ту седосмо редом. И принеше легене и сапун један ђакон, а други ибрик и пешкир. Потом почеше омивати ноге. А два протосинђела стадоше, а четири ђакона и три попа стоје према нама, те поју анђеоску песму. Потом, кад опере ноге, пешкиром обрише, па пољуби у ногу, а ми њега у раме или у главу. Потом дођу други ђакони, један носи леген а други пешкир и ибрик - то се сам умиваш. Потом идемо у своје конаке, отуд на трпезу. И ту платимо за омивање ногу пет гроша. По обеду идемо на конак свој.

Сутра рано у цркву. По свршетку црквене службе идемо на оно место где хације пишу милостињу. И ту писаше колико кога благи Бог научио. И тај дан

узесмо тескере, то јест цедуље. И то ваља веома чувати да не изгубиш. Ако ли изгубиш, то опет да платиш седам гроша. Потом то вече пођосмо унутра у велику и Саборну цркву, где је Гроб Господа нашег Исуса Христа, и Света Голгота, где се распе Господ нас ради. И уђосмо унутра и целивасмо ова света места.

Идосмо унутар Светог и животворног Гроба Господњег. И потом призва нас онај игуман, што је непрестано унутра, за трпезу и на вечеру. По вечери подаривасмо како је кога благи Бог научио.

Потом опет пођосмо по светим местима. Не може у теби срце да се наслади од радости врло велике и од прекрасна украса.

Скидање с Крста далеко је од Светих врата ка западу 40 стопа. И ту гори осам кандила: наших горе четири, римско једно, јерменско једно, сиријско једно, коптско једно.

Одатле пођеш право ка западу 35 стопа, место је где је стајала Богородица и свети Јован Крститељ кад је био благи Господ на Крсту. То је место гвожђем ограђено, и то држе Јермени.

Отуд затим пођи право петнаест стопа, и доћи ћеш под велики торањ, који је над Божијим Гробом. И како је тај торањ зидан, и на који ли начин! Први има десет дирека стубова од мермера бела, толико големих, као што би два човека обухватила. Над тим стубовима дванаест сводова, и међу њима има дванаест стубова од мермера, и више тих стубова петнаест пенцера, али су зазидани; више тих пенцера има појас.

Одатле је дрво висине 70 педи, ширине у доњем крају 19 хвати, а у горњем крају ширине 40 педи. И то горе није покривено, него као мрежа гвоздена: у средини кракова 1719. година. Није покривено зато што је над Божијим Гробом. А то је дрво над Божијим Гробом покривено оловом. Доле су по стубовима иконе врло украшене. По њима су насликани пророци и апостоли, а са десне стране је лик цара Константина, са леве стране је мати његова Јелена. И туда су цркве јеретичке, са десне стране Јермени, а са леве Римљани.

Од стубова до Божијег Гроба има петнаест стопа. Око Божијег Гроба има осам стубова од мермера, а горе има дванаест стубова од мермера што држе мало кубе, по два стуба заједно, један црвен а други бео, толико дебели, као човечија рука у мишици.

За Божијим гробом на западу служе Копти и Сиријци, једно место, али су два олтара - један коптски а други сиријски.

Отуд пођи мало налево десет стопа, ту има олтар хабешки, и више њега гробови Јосифа и Никодима. И ту горе два кандила.

Римска црква наспрам Светог Гроба Господњег налево има 270 кандила, а Јермени са десне стране имају 99 кандила. Света врата су на исток, а Свети Гроб у средини.

Од Светог Гроба налево је место удаљено 25 стопа, где се јави Исус Христос Марији Магдалини, и из ње изгна седам демона. И ту горе два кандила римска, јер они држе.

Отуд затим налево пет стопа је место где су ковали ексере. И опет налево три басамака, и ту је римска црква. И ту има део оне трске којом су благога Бога шибали.

Свети и животворни Гроб Господњи, кад пођеш унутра, прво има камен што је на њему седео анђео кад су дошле мироносице. И рече им анђео: „Кога иштете?“ Одговорише му жене и рекоше: „Иштемо Исуса распетог и не знамо где га положише.“ Одговори им анђео и рече им: „Овде беше, али устаде и оде.“ И видеше жене ризе где леже. И над тим каменом гори седамнаест кандила: наших гори седам, католичких гори четири, јерменска два, коптска два, хабешко једно, сиријско једно.

Мало налево поћи четири стопе, затим ћеш ући на врата у Гроб Господњи. Унутар Гроба има над Гробом плоча од белог мермера, врло лепа, дужине седам педи, ширине три и по. Унутра гори 44 кандила: наших гори 20, римских гори 13, јерменска горе три, коптска четири, сиријска два, хабешка два.

Кад изиђеш из Светог Гроба, идеш право на исток двадесет стопа. Онде је Света трапеза где стоји патријарх кад изиђе из Светог Гроба, те хаџијама свеће пали. То бива светковина Духа Светога на Велику суботу. Кад икиндија виче, тада има мноштва народа, вера свакојаких, осим што нема самих Јудеја, а других свих, и хаџија из свих земаља. Потом угасе сва кандила. Затим дође Турчин који је кључар Свете Порте, те затвори на Светом Гробу и запечати. Потом народ са патријархом и један митрополит, шест владика, дванаест ђакона, 84 свештеника, и то је све обучено у прекрасне одежде, у свили и у злату, обиђемо око Светог Гроба двапут. Потом уђе патријарх унутар Гроба, те чека долазак дара Духа Светога, а народ сам трећи пут обиђе са појањем и са радошћу веома великом. Потом сви падну на молитву и повикну: „Нур, нур!“ И упале се кандила, и свеће у патријарховим рукама, силом Господа нашег Исуса Христа. И тада је одвише прекрасно појање. Потом изиђе патријарх са свећама - у једној руци три свеће, и у другој три. Потом иде на ону трапезу, а носи руке унакрс и крсти народ. Потом стане на ону трапезу па хаџије свеће ужижу из његових руку, а тада ти се од прекрасног појања не може срце насладити, нити нагледати прекрасних украса црквених.

Како започнемо прву недељу Великога поста, одмах почну украшавати велику цркву. Та црква је дужине 118 стопа, а ширине 45 стопа. И ту у нашој великој цркви је средиште Земље. И то је место повисоко, а озго је пупак Земље, од камена начињен сасвим као у човека пупак, али је голем толико као кад саставиш обе песнице уједно. И ту гори један полијелеј, и на њему гори осам кандила. И једно сребрно кандило тако големо, по изгледу као аков, и на њему навешано других осамнаест кандила. А друго кандило на средини, толико големо, и на њему је обешених шеснаест кандила. И један полијелеј, врло голем, о њему виси дванаест кандила.

С обе стране су престоли врло леви, од ораховог дрвета, има их 40 с обе стране. А више њих су четири престола патријаршијска – на десној страни је патријарха јерусалимског и антиохијског, а на левој страни су престоли цариградског и антиохијског. Испод престола је по четири басемака висине, а доле мало има преко целе цркве ланац, и на њему гори 40 кандила. Такође и на доњем крају има ланац, и на њему гори 40 кандила. И затим, више престола што хаџије стоје у њима имају три иконе московске, а оних шест свећа, врло украшених, нити крај можеш наћи колико их ослика, колико их онако украси. А с друге стране такође. И међу тим иконама имају друге иконе, што су на свили живописане и драгим камењем искићене, и бисером. Горе више двери има икона сва окована, и пред том иконом горе три кандила од злата.

У олтару има престо патријархов, кад патријарх служи божаствену литургију. С десне стране је икона пресвете Владичице наше Богородице, а с леве икона Скидање с Крста и Васкрсење. И ниже те иконе има долап, и у њему су свете мошти. Да би се 300 свештеника обукло, имало би шта носити. А горе на десно има други долап, и тај је пун сребрних јеванђеља. Олтар је дужине 45 стопа а ширине 27. И има околу дванаест стубова од мермера, на којима је олтар изидан.

У средини Велике цркве има кубе високо. Има горе 40 стубова која држе кубе.

У Великој цркви има унутра укупно 360 кандила, од којих 70 гори непрестано.

И на Великој цркви има четворо врата: једна куда се пење ђакон кад чита Јеванђеље, а друга од Свете Голготе, а трећа од Скидања с Крста, а четврта од Светог Гроба. Потом дођеш на она врата куда се пење ђакон и сиђеш четири басемака, и идеш 35 стопа, и дођеш на оно место где је био благи Спаситељ свезан за руке, а ноге кроз камен заковане. Та је плоча дужине четири педи, а ширине две и по, и у тој плочи су две рупе, где су биле ноге благога Бога. И више те плоче је света трапеза на четири стуба. И ту горе два кандила. И ту је црква Свете Богородице. И ту стајаше света Богородица, те је гледала Крст, а благи Спаситељ

јој рече: „О жено, ово је син твој кад Јована сином Сина нарече.“ И од тог часа узео је Јован к себи. И ту горе три кандила.

Мало налево, ту има тамница где је био благи Спаситељ затворен. И ту је црква хабешка мала. На исток 15 стопа има олтар јерменски, где су разделили ризе и одежде и бацали коцку, да се испуни пророчанство.

Мало напред пођеш 16 стопа, и дођеш на врата, и идеш налево доле 30 басемака, ту је црква Царице Јелене. На средини има кубе на четири стуба од мермера. Толико су ти стубови големи као што би два човека обухватила. Та је црква дужине 57 стопа, ширине 40 стопа; кандила 32.

И затим идеш надесно, наћи ћеш мердевине доле у пећину са 13 басемака. И тамо је пећина где су Јудејци били сакрили Часно дрво на онакво место, што кад муче разбојнике, то их онде бацају. Онде су метнули два крста разбојничка и Часни Крст заједно са ексерима и са натнисом и са трновим венцем, да не могу наћи православни хришћани. Озго су доста нечистих ствари бацили. И ту су били начинили храм Афродитин, и ту метнуше стуб идолопоклонички. Ту је била сакривена велика тајна 326 година, до саме царице Јелене, која је почела копати и нашла. И ту је био патријарх Киријак, који је био најпре Јеврејин а веровао у Христа, и он је исказао царици Јелени за Часно дрво. И ту је хришћанско, а на левој страни римско. И ту гори 13 кандила.

Потом изиђеш опет напоље и идеш од врата надесно 16 стопа, и ту има наша црква. Ту има једно парче од оног мермера на коме је седео благи Спаситељ кад су му обукли ризу црвену и трнов венац положили му на главу. Онде горе три кандила.

Отуд пођеш право на исток 40 стопа, и ту има 20 басемака, куда се иде на Свету Голготу. Када се попнеш на Свету Голготу на исток пет стопа висине, ту је Света јазва, сва сребром окована, широка с педи, и то веома прекрасно мирише. Шест педи на десно од Свете јазве је камење што се распаде, и завеса црквена што се раздра од горњег до доњег краја. А наспрам Свете јазве је Часно дрво, и на њему икона Распећа Христовог – на глави му круна од чистог злата. А Часни Крст је веома украшен. Баш за Крстом је икона лика Христовог кад је био свезан и у црвену ризу обучен, и са трновим венцем на глави. Са десне стране је икона Вакрсења, а са леве Богородичина. Света Голгота звала се јеврејски Гавата, где је била Адамова глава, како су рекли садукееји и фарисееји ту да распну Господа нашег Исуса Христа, и ту га распеше. И дође један од војника и копљем му прободу ребра. И одмах изиђе крв и вода и паде на камење. И камење се распаде до Адамове главе, и прадеда наш Адам прими тада крштење. То камење стоји и сада тако распаднуто.

Пред Распећем гори 13 кандила. И затим једно овамо напред толико големо као аков, из Москве донесено. На њему је 55 драгих каменова, и о њему виси других 12 кандила, и још других 24 кандила. И та црква је дужине 45 стопа, ширине 37 стопа, и има троје врата. И ту наши служе литургију. Има света трапеза веома украшена. Кад служе, онда поставе свету трапезу, а кад не служе, онда дигну. Дижу због тога што свакакви закони доходе на поклоњење Светој јазви. Од ових врата једна су зазидана, једна служе најбоље. А црква је зидана унакрст. Горе у ћемеру живописани су пророци, све златом, и Авраам како је хтео заклати Исака, сина свога. А оздо подножје осликано: змије и шкорпије – свакојаким камењем ишарано. И има три полијелеја. А на десној страни има пенцер, те се гледа престо царице Јелене.

Оздо под Голготом је олтар светог Јована Крститеља. И то наши држе. И за олтаром има пенцер куда се гледа на Адамову главу. И ту горе три кандила.

Кад пођеш напоље, идеш на леву страну дванаест стопа до Скидања с Крста, што сам најпре писао.

Црква наша је дужине укупно 285 стопа, а ширине 160. Наших хришћанских кандила је 537, а што гори непрестано и сваки дан има 70. Унутар Светог и Божијег храма јерусалимског, где је Гроб Господа нашег Исуса Христа, наши служе литургију на шест места.

Браћо моја, тако да знате, који чита, који слуша, да знате и да разумете да је наша хришћанска и православна вера изабрана. Као што је зрно пшенице изабрано од кукоља и од ражи, тако ти је наш православни закон изабран од других закона јеретичких.

Гледајући на овом Светом месту, хвала Богу, описасмо унутар Света места, која су унутар Светог Гроба, криво или право, зло или добро. Браћо, који чита и који слуша, не куните, него поправљајте.

Када изиђеш напоље из оних Светих врата куда си ушао унутра, налево има стуб из којег је огањ у старо време изишао, и сада стоји распукнут. То је чудо показао благи Бог у оно време кад су Римљани и Јермени били подасули Турке, те су били истерали нашег патријарха, а он онда изишао напоље, те стао где је престо царице Јелене, а народ доле око њега, а сви плачни и невесели пали на молитву, те се Богу молили: „Господе, покажи милост своју на нас грешне“. У тај час је изишао Дух Свети из оног стуба, и прешао патријарх са радошћу врло великом и примио Духа Светога и поделио тада хаџијама.

И ту имају три цркве наше, и врт где се јави Исус Христос после Васкрсења Марији Магдалини и рече јој: „Жено, не дотичи ме се.“

И ту имају две цркве: са десне стране Светог апостола Јакова, брата Божијег, а са леве Четрдесет мученика.

И ту су басамаци, горе ка Патријаршији. И у Патријаршији имају две цркве, једна у коју иде патријарх, и на тој цркви имају три пенцера, те се гледа доле у Божији Гроб. И ту гори 18 кандила непрестано сваки дан. И ту је престо патријархов, веома украшен, у коме стоји патријарх. И та је црква храма Јелене и Константина, а друга Света Текла.

И отуда узесмо своје хаљине и идосмо у манастир Светога Арханђела. И ту проведосмо док се не вратисмо натраг. И бисмо унутар манастира дванаест дана. И тада дође к нама водич за Света места и поведе нас све скупа показивати Света места.

Прво идосмо на Јелеонску гору, откуд се вазнесе благи Спаситељ на небеса. И ту целивасмо стопе Господа нашег Исуса Христа.

И ту чекасмо доле, мало ниже, док се скупише све хаџије. И отуд пођосмо право од Јелеонске горе на исток, на оно место где је седео Исус Христос кад је ишао од Јордана, и ту је тада рекао: „О Јерусалиме, Јерусалиме, ти ћеш се разорити, камен на камену неће остати.“ И одатле се види Мртво море, где се провалио Содом и Гомор.

Отуд се вратисмо у Малу Галилеју, откуд изиђоше мирносице.

Отуд пођосмо доле у Гетсиманију, где је гроб пресвете Владичице наше Богородице.

Дођосмо на Поток Кедарски. С ове стране Јелеонске горе према западу је Поток Кедарски, а Јордан је према истоку.

Дођосмо на оно место где Исус Христос дође са дванаест ученика, и отишав мало од њих, преклони колена и погледа на небо и виде анђела како држи чашу и крст са ексерима и копљем, и рече: „Оче, не може ли ме ова чаша мимоићи? Не воља моја да буде, но воља твоја да буде.“ Отуд пође Исус Христос ка ученицима и нађе их заспале и рече им: „Устаните и молите се да не дођете у напаст.“ И затим им рече: „Спавајте и почивајте, јер се приближи царство небеско.“ И то место целивасмо.

Отуд дођосмо на оно место где свети Тома прими појас од пресвете Богородице.

Одатле доле у Гетсиманију на литургију. Доле у Гетсиманију је дубоко 50 басемака, и има око врата осам стубова од мермера. Над Гробом гори 24 кандила: наших гори девет, римска четири, јерменска три, сиријска два, коптска два, хабешка три, маронитско једно. А на десној страни басемака су гробови Јоакима и Ане, а с леве стране Јосифов. По свршетку изиђосмо напоље.

Пред Гетсиманијом с леве стране има ћуприја камена. Са леве стране је одакле ће потећи огњена река.

А са десне стране је место где Јуда Искаротски продаде Господа нашег Исуса Христа. И рече му Исус Христос: „Јудо, целовом ли продајеш Сина човечијег?“ А војницима рече: „Са оружјем ли изиђосте на мене као на разбојника? До овога дана не бејаш ли са вама?“

Отуд затим пођосмо на оно место где убише камењем светог Стефана архиђакона.

Отуд пођосмо у град и дођосмо на капију. И ту гледасмо стопу анђеоску у камену.

Отуд идосмо у дом Јоакимов и Анин, где родише пресвету Владичицу нашу Богородицу.

Отуд изиђосмо и идосмо на Овчију бању, где сваке године дохођаше анђео и замућиваше воду. И писмо помало.

Отуд дођосмо под преториј где судише Господа нашег Исуса Христа. И ту, под преторијумом, гледасмо где је тада стајала Богородица, како се наслонила на дувар, те се дувар улегао.

Отуд дадоше благом Спаситељу крст носити.

Отуд дођосмо на оно место где седе благи Христос да се одмори, и нађоше човека по имену Киринеја и дадоше му Крст носити, а овај човек беше из тог села.

Отуд дођосмо где је живео Убоги Лазар пред домом богатог.

Отуд дођосмо гледати казане царице Јелене и кухиње што је готовила јело мајсторима кад је градила свети Јерусалим. Има седам врло големих казана.

Са десне стране на исток је Светиња над Светињама, где се раздра завеса црквена од горњег до доњег краја. Ту Богородица би дванаест година код Захарије, учећи се књизи. И ту заклаше пророка Захарију после разорења, кад је начинио мудри Соломон.

И ту је камен ни на небу ни на земљи – све до Другога доласка.

Отуд мало налево, толико далеко колико би добра пушка однела, стоји црква Соломонова, врло украшена издалека гледајући, а камоли изблиза. И то Турци држе, ниједнога крштеног човека не пуштају унутра. Ако ли би кога затекли, не би више био хришћанин: или би био Турчин, или би погинуо.

Наспрам те цркве су златна [врата], куда је ушао. И та су врата зазидана од тога часа.

Отуд се вратисмо у свој манастир.

Сутрадан опет пођосмо на Поток Кедарски.

Са десне стране капије је место где је било оно дрво о које се обеси Јуда Искаротски.

Доле у потоку пођосмо где су гробови: Авесаломов и пророка Исаије.

Мало ниже гроба Авесаломовог је место где пљуну Христос и начини блато и помаза очи слепоме од рођења и рече: „Иди на Силоам и умиј се.“ И отиде слепи од рођења низ Поток Кедарски толико далеко, колико би добра пушка однела, од ових гробова до Силоама.

Мало доле испод Силоама је место [...]